

A restitúció terén különleges a magyarság helyzete

Varga László: Probléma, hogy a jogszabály tervezete nem irányozza elő a csereingatlan útján történő kárpótlást

A szerb kormány gazdasági és pénzügyi bizottsága rendkívüli ülésén elfogadta a vagyon-visszaszármaztatásról és kárpótlásról szóló törvénytervezetet, amelynek értelmében természetben és pénzügyi kárpótlással térítik meg a korábban elkobzott vagyont. A törvénytervezet értelmében a természetbeni vagyon-visszaszármaztatás élvez majd elsőbbséget. Abban az esetben, ha már nem lehet visszaadni azt, amit egykor elkoboztak, akkor államkötvényekkel kárpótolják a megkárosítottakat. A kárpótlásra szánt államkötvényeket várhatóan 2015. január 1-jén kezdi meg kibocsátani az állam. A kárpótlásnak onnantól kezdve húsz éven belül kellene megvalósulnia. A vajdasági magyarokat érintő legfontosabb részletekről Varga László, a Vajdasági Magyar Szövetség köztársasági parlamenti képviselőjét, a képviselőház Európai Integrációs Bizottságának az elnökét kérdeztük.

■ Van-e értesülése arról, hogy Vajdaságban hány kérvényt adtak át eddig a korábban elkobzott vagyon visszaszolgáltatására? Hány vajdasági magyart érint ez a kérdés?

– Erre ilyen formában nem tudok választ adni. Az országban korábban nagyjából 140 ezer kérvényt adtak át vagyon-visszaszármaztatási igényléssel, feltételezem, országos szinten arányosan oszlanak meg ezek a kérvények. A vajdasági magyarságot illetően azonban több specifikumról is érdemes beszélni a restitúcióval kapcsolatban. A magyarság a második világháború során a vesztes oldalon állt. Emiatt a vajdasági magyarságnak joghátrányokat kellett elszenvednie. A VMSZ már bejelentette, hogy tanácskozási szervez a téma kapcsán, addig azonban csak azokról a vajdasági magyarság szempontjából fontos részletekről beszélhetek, amelyek a törvénytervezet szövege alapján azonnal szembetűnnek. Problémaként említeném, hogy a törvénytervezet szövege az 1945. március 9-e után meghozott államosítási aktusokkal elvett vagyonnak a visszaszármaztatását, illetve kárpótlását irányozza elő. A vajdasági magyarság kárára már 1945. március 9-e előtt és különböző jogi aktusok nélkül is történt nagy számú, vagyonjoghátrányt okozó cselekmény. A másik kérdés nem kizárólag a magyarságot érinti, hanem a többi vajdasági polgárt is: amikor a második világháború után elvették a termőföldeket, akkor az magyarokat, szerbeket, németeket is érintett. Különböző helyekről felhívták a figyelmet arra, hogy állami tulajdonba elsősorban a németektől elkobzott földek kerültek, a magyarok földjeit társadalmi tulajdonnak nyilvánították. A társadalmi tulajdonú földeket a magánosítás során sok helyütt értékesítették.

Ez azért probléma, mert a jogszabály tervezete a természetbeni vagyon-visszaszármaztatást preferálja, de csak akkor, ha az elkobzott vagyont vissza lehet adni, s nem irányozza elő a csereingatlan útján történő kárpótlást. Ebben az esetben ez hatalmas probléma, mert biztosan lesz sok olyan eset, amikor a magyaroktól elvett földeket már nem lehet visszaadni. A harmadik probléma a vagyon-visszaszármaztatásról és a rehabilitálásról szóló törvények közötti viszony. A restitúciós törvénytervezet

kétéves jogvesztő határidőt irányoz elő. Ez azt jelenti, hogy amikor a Vagyon-visszaszármaztatási Igazgatóság meghirdeti a felhívását, amely alapján újra be kell nyújtani az igényléseket, akkor két éve lesz az érdekelteknek átadni a kérvényüket. Akikre vonatkozólag még nincsen folyamatban a rehabilitációs eljárás, azok nem adhatják át a kérvényüket. Akik esetében már folyamatban van az eljárás, azok elvileg megtehetik ezt, bár amíg nem zárul le a rehabilitációs eljárás, addig a vagyon-visszaszármaztatás sem indulhat meg. Ehhez a problémához kapcsolódóan említeném meg a kollektív bűnösnek nyilvánított három vajdasági település, Zsablya, Csűrg és Mozsor magyarságának specifikus helyzetét is. Ők nem is indulhatják el a rehabilitációs folyamatot, mert azután engedték őket szabadon, miután többek között elvették a dokumentumaikat, így semmivel sem tudják bizonyítani, hogy bűnösnek nyilvánították őket. Az ő helyzetükre a szerb-magyar vegyes történelemszövetség munkája adhat egy adott pontban megoldást. A történelemszövetség munkájának befejezte után várható állami döntés, amellyel kollektíven visszavonják ennek a rangoteg embernek a bűnösségét. Ha a problémát illetően nem kerül a törvénybe egy rendelkezés, amely lehetővé

teszi, hogy ezek az emberek, illetve hozzátartozói egy későbbi időpontban is beadhassák igénylésüket a restitúcióra, akkor ez számunkra elfogadhatatlanná teszi a jogszabályt. A VMSZ által szervezett nagy közvitának az lesz a célja, hogy minél több ilyen jellegű problémakört, észrevételt összegyűjtsünk, amelyeket azután eljuttatunk a törvénytervezetért felelős munkacsoportnak.

Mohtar Ekšard

■ A külföldi állampolgárokat illetően a reciprocitás elvét követik a törvénytervezetben: ha a szerb polgárok nem tudtak az adott országban jogot formálni a restitúcióra, akkor az adott ország polgárai sem tarthatnak igényt Szerbiában a vagyon-visszaszármaztatásra. Vajdaságból magyarok legtömegesebben talán Magyarországra vándoroltak ki. Ők mire számíthatnak a restitúciót illetően?

– A törvény alapján valószínűleg ők is beadhatják az igénylésüket. Azért mondom, hogy valószínűleg, mert ez egy tipikusan olyan törvény, amelyben majdnem minden vesszőnek és szóznak jelentősége van. Azt viszont nem tudom elképzelni, hogy azoknak a hozzátartozói, akik az 1945. március 9-ét követő időszakban szerb állampolgárok voltak és vagyont koboztak el tőlük, ne nyújthassák be igénylésüket csak azért, mert ma külföldön élnek. A külföldiség nem erre a helyzetre vonatkozik, hanem azokra, akik a szóban forgó időszakban külföldi állampolgárként birtokoltak valamit Szerbia területén.

■ A visszaszolgáltatandó vagyon értékét az adóhivatalok becsülik majd fel. Az összeférhetlenség lehetőségének függvényében jó megoldás ez?

– Az érintettek az adóhivatalon kívül igazságügyi szakértővel is felbecsültehetik majd a vagyont. Egyébként úgy érzem, joggal merül fel az összeférhetlenség kérdése. Ugyanakkor ha az érintettek nem lesznek elégedettek az adóhivatal által meghatározott értékkel, illetve a Vagyon-visszaszármaztatási Igazgatóság ennek alapján meghozott döntésével, akkor jogukban áll majd fellebbezni: első fokon a Pénzügyminisztériumnál, másodfokon pedig közigazgatási pert indíthatnak. Tehát ha a polgár nem lesz elégedett a meghatározott értékkel, akkor végül szerepet kap az igazságügyi szakértő.

■ Az európai uniós csatlakozás, illetve a tagjelölti státusz elnyerésének szempontjából rendkívül fontos a szóban forgó jogszabály elfogadása...

– A törvényalkotási feltételrendszert illetően két törvény elfogadása maradt hátra: a restitúciós és a köztulajdonról szóló. Jó lenne, ha a két törvény egyszerre születne meg, illetve kerülne elfogadásra. Ellenkező esetben ugyanaz a forgatókönyv játszódhat le, mint a nemzeti tanácsokról és az oktatásról, illetve a nemzeti tanácsokról és a kultúráról szóló törvények esetében: ugyanazt a kérdést két törvényben is szabályozták, de ellentétes módon. Emiatt és integrációs szempontból is nagyon fontos lenne, ha a köztulajdonról szóló törvény is mielőbb elkészülne. Bár a Bojan Kostreš vezette munkacsoport munkatempóját látva nem valószínű, hogy a köztulajdonról szóló törvény elkészül szeptemberre.

■ PESEVSZKI Evelyn

Problémaként említeném, hogy a törvénytervezet szövege az 1945. március 9-e után meghozott államosítási aktusokkal elvett vagyonnak a visszaszármaztatását, illetve kárpótlását irányozza elő.

A vajdasági magyarság kárára már 1945. március 9-e előtt és különböző jogi aktusok nélkül is történt nagy számú, vagyonjoghátrányt okozó cselekmény.